

психокорекції, проводять науково-дослідну роботу, яка знаходить своє відображення у дипломній роботі. У науково-дослідній роботі студенти, крім методів медичного контролю, використовують сучасні біохімічні і біофізичні методики визначення функціонального стану організму при впливі різних методів і засобів ЛФК.

Після успішного захисту стажування і дипломної роботи, складання державного іспиту з дисципліни "Фізична реабілітація" студенту присвоюється кваліфікація "спеціаліст з фізичної реабілітації".

Навчання з вищевикладеної навчальної програми сприяє формуванню у них професійних знань, навичок та умінь у майбутній діяльності реабілітолога.

Systematic Approach to Professional Training of Specialists in Physical Rehabilitation.

ANANJEVA T.G., KORSUN S.N., PESHKOVA O.V., MJATYGA E.N.,
MASHOTINA O.A.

The piece of working presents purposive educational programme of the continuous consecutive professional training of specialists in physical rehabilitation covering various levels of physical education and contributing to foster knowledge and skills in future activities as corrective therapists.

ПРОФЕСІЙНІ ОБОВ'ЯЗКИ ТА ОБСЯГ ФАХОВИХ ЗНАНЬ ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

ОКСАНА КУНАНЕЦЬ-СВАРНИК, МИКОЛА СВАРНИК

Львівський державний інститут фізичної культури

Для розвитку реабілітаційної галузі в Україні дуже важливо визначити сферу компетенції і об'єм професійних обов'язків ключової фігури - фахівця фізичної реабілітації,

або реабілітолога, що дозволяє правильно окреслити обсяг підготовки студентів до самостійної професійної діяльності. Це питання постало в 1995 р. у зв'язку з впровадженням Українсько-канадської програми підготовки фахівців цієї професії у Львівському державному інституті фізичної культури. Відповідна спеціальність була зафіксована в "Переліку напрямів підготовки фахівців з вищою освітою..." за номером 7.010203 в напрямі "Фізичне виховання і спорт"(1). Однак ця спеціальність не була внесена до Класифікатора професій, що суттєво звужувало можливості працевлаштування випускників. Фахівці з вищою освітою можуть претендувати лише на посаду "інструктор ЛФК", яка прирівнює їх до випускників медучилищ. Щоб змінити це становище, нами поданий на затвердження проект кваліфікаційної характеристики. В червні 1997 р. вона затверджена і є тепер офіційним документом.

Однак загалом проблема підготовки спеціалістів-реабілітологів до професійної діяльності значно ширша і включає кілька аспектів. Один з них - це сфера діяльності. Фізична реабілітація включає фізичну терапію (Physical Therapy) та працетерапію (Occupational Therapy) - галузі, які зараз дуже активно розвиваються на Заході (2, 3). Фізична терапія значно виходить за рамки лікувальної фізкультури і ставить за мету відновлення не лише рухливості особи, але й усіх функцій організму, підтримку оптимального рівня здоров'я людини і досягнення нею максимальної незалежності при різного роду порушеннях, захворюваннях і функціональних обмеженнях (4). Працетерапія також трактується значно ширше, ніж адаптована трудова діяльність і стосується адаптації особи до свого стану, включення її до різного роду діяльності на роботі, в побуті і на відпочинку та пристосування оточуючого середовища згідно з потребами людини зі зниженою справністю.

До посадових обов'язків фахівця фізичної реабілітації включені всі ці сфери діяльності. Він займається фізичною

реабілітацією осіб - дітей та дорослих - з порушеннями опорно-рухового апарату, ортопедичними вадами, побутовими, спортивними та професійними травмами, наслідками неврологічних, серцево-судинних, респіраторних та інших захворювань, старших людей з геронтологічними проблеми. Проводить обстеження, визначає рівень фізичного розвитку, виявляє проблеми і складає індивідуальну програму реабілітації. Розробляє комплекс вправ і дій, спрямованих на покращення діяльності опорно-м'язевої системи та організму в цілому, координації, збільшення сили і вправності рухів, відновлення або компенсацію функцій. Навчає способів досягнення самостійності в побуті, навичок самообслуговування, пересування, утримання фізичної кондиції та здоров'я. Консультує щодо влаштування оптимального середовища вдома, на роботі та загалом в оточенні неповносправних осіб. Аналізує хід виконання реабілітаційної програми та вносить корективи на кожному з етапів; веде відповідні записи і документацію. Співпрацює з лікарями, педагогами, логопедами, психологами, соціальними працівниками; консультує родичів та опікунів щодо проблем та шляхів досягнення неповносправними особами максимальної незалежності і рівня здоров'я, залучає їх до планування і проведення реабілітаційної програми та надання необхідної неповносправній особі допомоги.

Інший аспект проблеми підготовки реабілітологів - це структура навчальних програм. Вона була опрацьована за критеріями Світової Конфедерації Фізичної Терапії спільно з представниками вищих шкіл Канади таким чином, щоб доплюсувати до предметів, які вже викладались студентам, спеціальні дисципліни, необхідні для їх майбутньої самостійної діяльності. Частина курсів провадиться викладачами з Канади. Надзвичайно велика вага надається клінічним практикам з цих дисциплін.

Фахівець фізичної реабілітації повинен знати: основи психології, соціології, антропології та валеології; анатомію і фізіологію людини. Володіти методами запобігання і корекції м'язево-скелетних дисфункцій на підставі анатомічних, фізіологічних, патологічних і психосоціальних знань. Мати необхідні фундаментальні теоретичні знання щодо фізичних занять, спорту, фізіології праці, біомеханіки, моторного контролю, розвитку людини, а також кінезіології та патокінезіології. Вміти проводити функціонально-орієнтовані, спрямовані на досягнення кінцевої мети заняття з особами з порушеннями центральної і периферичної нервової системи у співпраці з іншими спеціалістами, самим пацієнтом, його родиною і соціальним оточенням. Мати відповідний досвід, вміння і здатність застосувати заходи корекції рухових дисфункцій у осіб різного віку, зокрема при неврологічних, опорно-рухових, серцево-судинних і респіраторних захворюваннях. Могти самостійно вибирати, ставити завдання і вирішувати проблеми з авторитетом і впевненістю, набутими в поєднанні теоретичних знань і клінічної практики. Розуміти закономірності організації і розвитку систем фізичного виховання, охорони здоров'я, освіти і соціального захисту населення України, знати основи національного і міжнародного законодавства в цих галузях. Знати основи наукових досліджень, планування і виконання експериментальних робіт, основи організації праці і менеджменту в державному і приватному секторах.

Планується ввести диференціацію рівня підготовки реабілітологів починаючи від бакалавра і закінчуючи магістром. В залежності від цього рівня і стажу роботи будуть присвоюватись категорії. Наприклад, просто фахівець фізичної реабілітації - це особа з вищою освітою (бакалавр або спеціаліст) без вимог до стажу роботи, а фахівець фізичної реабілітації вищої категорії - це вища освіта (магістр або спеціаліст) і стаж роботи на посаді

фахівця фізичної реабілітації 1-ї категорії для магістра - не менше 2 років, для спеціаліста - не менше 3 років.

Затвердження кваліфікаційної характеристики дає підставу до включення посади фахівця фізичної реабілітації в типові штати медичних, освітянських та інших установ і закладів. Вже зараз формується система реабілітаційних центрів, які дуже потребують кваліфікованих спеціалістів-реабілітологів. Розвиток цієї галузі в Україні дозволив би вивільнити великі кошти за рахунок включення у продуктивне життя людей, які нині отримують соціальну допомогу і є тягарем для суспільства, родини і самих себе. Увага до цієї проблеми диктується ще й загальним погіршенням якості життя і стану здоров'я населення, тривожним зростанням смертності в Україні, які загрожують самому існуванню українського народу. Тому розвиток реабілітації - наша потреба і наш обов'язок.

Література.

1. Перелік напрямів підготовки фахівців з вищою освітою за професійним спрямуванням, спеціальностей різних кваліфікаційних рівнів та робітничих професій. - К., 1995. - С. 8
2. Bezner J., Haydon D. Profile of the Profession: Results of the Physical Therapy Survey in Texas// Physical Therapy. Journal of the American Physical Therapy Association. Vol. 74, № 5 (Suppl.), 1994. - P. S75.
3. Kane R. Looking for Physical Therapy Outcomes//Physical Therapy. Journal of the American Physical Therapy Association. Vol. 74, № 5, 1994. - P. 425-429.
4. O'Sullivan S., Schmitz T. Physical Rehabilitation: Assessment and Treatment. 3rd Ed. - Philadelphia: F.A.Davis Company, 1994, 770 p.

PHYSICAL REHABILITATION SPECIALIST'S JOB DESCRIPTIONS AND SCOPE OF PROFESSIONAL KNOWLEDGE

KUNANEC-SWARNYK O., SWARNYK M.

State Institute of Physical Culture, L'viv, Ukraine

Professional characteristic of specialist in physical rehabilitation has been worked out. It was amended by Ministry of Labour in June, 1997. Scope of knowledge and general job descriptions is being state out in the article. This is important for development of rehabilitation profession in Ukraine.